

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERĐİŐİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE SÖZ VARLIĞINI ZENGİNLEŞTİRMeye YÖNELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ *THE RESEARCH TRENDS OF POSTGRADUATE THESES OF VOCABULARY ENRICHMENT TOWARDS TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE*

Aslı MADEN*

Özet

Araştırmada yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili lisansüstü tezlerin tespit edilmesi ve belirli özelliklere göre analiz edilerek araştırma eğilimlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden betimsel içerik analizine göre yürütülmüştür. Araştırmanın veri kaynağını, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yapılan tarama sonucunda erişilmiş olan yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Verilerin analizinde betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye yönelik 75'i yüksek lisans, 15'i doktora olmak üzere 90 lisansüstü tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili en eski tez çalışmasının 1996, en fazla tezin ise 2019 yılında hazırlandığı belirlenmiştir. Ayrıca, veri kaynağındaki tezlerin daha çok öğretim yöntem, teknik ve teknolojilerini konu edindiği, nitel yaklaşımla desenlediği, verilerin toplanmasında ise dokümanın kullanıldığı görülmüştür. Araştırma sonuçları, yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili tezlerinde var olan durumun belirlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesine dair bir eğilimin olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Söz varlığı, Yabancı dil, Türkçe, Tez, EĞilim.

Abstract

In the research, it is aimed to determine the research tendencies of the postgraduate theses of vocabulary enrichment towards Turkish as a foreign language. The research was carried out according to descriptive content analysis method was used. The data source of the research consists of postgraduate theses of vocabulary enrichment of Turkish as a foreign in the National Thesis Center. The data source of the research was created by scanning through the National Thesis Center website. The data were evaluated in accordance with the stages of the descriptive content analysis method. As a result of the research, 75 master's and 15 doctoral theses have been reached to vocabulary enrichment of Turkish as a foreign language. It is determined that the oldest thesis study on the subject was prepared in 1996 and the most thesis in 2019. In addition, it was observed that the theses in the data source mostly covered teaching methods, techniques, and technologies, designed with a qualitative approach, and the document was used to collect the data. The results of the research showed that there is a tendency towards determining, evaluating, and improving the situation in their thesis on vocabulary enrichment of Turkish as a foreign language.

Keywords: Vocabulary, Foreign language, Turkish, Thesis, Tendency.

* Öğr. Gör.Dr., Giresun Üniversitesi, asli.maden@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3336-0198

1.Giriş

İnsanlar eğitim, din, kültür, turizm, ticaret ve diplomasi gibi etkenlerle ana dilleri dışındaki dilleri yabancı dil olarak öğrenmektedir. Dünyanın birçok coğrafyasında konuşulan ve köklü bir tarihe sahip olan Türkçe de bahsedilen etkenlerle yabancı dil olarak öğrenilmiş ve öğretilmiş bir dildir. Bugün dünya üzerinde en çok konuşuru olan diller arasında olması da bunun göstergesidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil becerilerinin sözlü ve yazılı iletişim bağlamında etkin biçimde kullanılabilmesi hedeflenir. Ancak dil becerilerinin ana dilinde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de etkin biçimde kullanılmasında sözcük ve sahip olunan sözcüklerin oluşturduğu bütünü teşkil eden söz varlığının yeterli olmasına ihtiyaç vardır (Aytan ve Başal, 2016; Büyükkiz ve Hasırcı, 2013; Gökdayı, 2016; Gürdal ve Aslan, 2012). Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığını zenginleştirme önemli bir konudur. Nitekim yabancılara öğretimi amacıyla yazılmış ve Türkçenin ilk eserleri arasında olan Kaşgarlı Mahmut'un *Divânu Lüğâti't Türk'ü*, Ali Şir Nevâi'nin *Muhakemetü'l Lugateyn'i*, Zemaşeri'nin *Mukaddimetü'l Edeb'i* gibi birçok dil yadigarı sözlük olarak hazırlanmıştır. Bu eserler 11. yüzyıldan bu yana yabancılara Türkçe öğretme sürecinde söz varlığının işlevinin fark edildiğine işaret etmektedir.

Söz varlığı, sözcük hazinesi ve kelime dağarcığı kavramlarının yerine kullanılabilen (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 2005, 1807) bir ifadedir. Bireyin sahip olduğu ve iletişimde kullandığı sözcüklerden oluşan bütünü karşılamaktadır. Yeterli sözcük hazinesine sahip olmak ve doğru yerde kullanmak bireyin yaşamına birçok kolaylık ve başarı getirmektedir (Kolaç, 2009). Kendini ifade edebilme, ifade edileni anlayabilme; bu becerilere dayanarak sorunları çözme ve ihtiyaçları karşılayabilme gibi birçok konu doğru sözcükleri kullanma ve sözcükleri doğru anlayabilme ile mümkün olabilmektedir. Ancak "yabancı dilde öğrenilecek her sözcük, bir bakıma, ana dilindeki her sözcüğe karşı çıkıp onunla çatıştığından, yeni bir emek gerektirmekte ve bu yüzden de genellikle zor öğrenilmektedir" (Başkan, 2006, 109). Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığını zenginleştirme ve sözcük öğretimi hem eğitim sürecinde hem de bilimsel araştırmalarda üzerinde durulan konulardandır.

Alanyazında yabancılara Türkçe sözcük öğretimi ile ilgili yeni ve etkili yollar arayan araştırmalara rastlanabilmektedir. Örnek olarak Uçgun (2006) ve Bilkan (2006) çoklu zekâ destekli etkinliklerin, Arslan ve Gürdal (2012) görsel-işitsel etkinliklerin, Şentürk ve Şentürk (2012) iş birlikli öğrenme tekniklerinin, Doğan (2014) market broşürlerinin, Maden ve Dincel (2015) informal ortamlardaki etkinliklerin, Maden, Altunbay ve Dincel (2016) kavram haritalarının, Gülcü (2015) mobil uygulama destekli etkinliklerin, Aslan ve Coşkun (2016) oyun yazılımlarının, Aytan ve Başal (2016) ulam temelli öğretimin, Çal ve Erdoğan (2018) bulmaca ve hikâye destekli etkinliklerin, Balkan (2019) kelime duvarı tekniğinin, Tıraşoğlu (2019) Web 2.0 aracı olan Kahoot uygulamasının ve Aydemir (2019) ise video destekli öğretimin yabancı dil olarak Türkçe sözcük öğretimindeki etkililiğini araştırmalarına konu etmiştir. Bahsedilen araştırmaların dışında da yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeyi konu alan çalışmalar bulunmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili olarak sadece sözcük öğretimi değil diğer ilişkili konulara dair de giderek artan bir yoğunlukta araştırmaların yapıldığı alanyazından görülebilmektedir (Arslan, 2013; Biçer, 2017; Çelebi ve diğ., 2019).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik araştırmaları inceleyen ve değerlendiren çalışmalar bu noktada dikkat çekmektedir. Bunlar arasında Demircan'ın (1982), Mert'in (2002), Erdem'in (2009), Kahrıman ve diğerlerinin (2013), Göçer ve diğerlerinin (2016) yabancı dil olarak Türkçe öğretimine dair kaynakça denemelerine ulaşılabilir. Kaynakça denemeleri ile birlikte yabancılara Türkçe öğretiminin tarihsel temellerini eserlerden hareketle inceleyen (Bayraktar, 2003; Göçer ve Moğul, 2011 vd.) araştırmalar da bulunmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi araştırmalarını belirli ölçütlere göre ve bütünlük içerisinde analiz eden çalışmalar ise, konuyla ilgili yapılan bilimsel araştırmalara ışık tutmaktadır. Erdem ve diğerlerinin (2015), Biçer'in (2017), Koçak ve Çevirme'nin (tarihsiz) yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili bilimsel makaleleri; Büyükkiz'in (2014), Ercan'ın (2014), Küçük ve Kaya'nın (2018), Türkben'in (2018), Çelebi ve diğerlerinin (2019) ise lisansüstü tezleri analiz ettiği araştırmaları konuyla ilgili var olan durumu özetlemektedir. Ancak bu araştırmaların tamamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi genel olarak ele alınmaktadır. Buna karşın yabancı dil olarak Türkçe sözcük öğretimine ya da söz varlığını zenginleştirmeye yönelik araştırmaları değerlendiren çalışmalara alanyazından ulaşılamamaktadır. Söz varlığını zenginleştirmenin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki değeri dikkate alındığında, konuyla ilgili hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının belirli açılardan analiz edilmesine ihtiyaç olduğu ve elde edilen bulguların yapılacak çalışmalara yol göstereceği yadsınamaz.

1.1.Araştırmanın Amacı

Bahsedilen gerekçelerle araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe (YDOT) söz varlığını zenginleştirme ile ilgili lisansüstü tezlerin tespit edilmesi ve belirli özelliklere göre analiz edilerek araştırma eğilimlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda YDOT söz varlığını zenginleştirmeye yönelik lisansüstü tezlerin yıl, tür, üniversite, konu, yöntem ve desen, örneklem, veri toplama araçları ve analiz yöntemlerine göre dağılımı incelenmiş ve böylece eğilimleri ortaya konulmuştur.

2.Yöntem

2.1.Araştırmanın Modeli

Lisansüstü tezlerin eğilimlerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden betimsel içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, "belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir" (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013, 250). Bununla birlikte içerik analizi, bir alanda yapılmış olan alan yazını / literatürü incelemeye ve değerlendirmeye yardımcı olur. Çalık ve Sözbilir (2014) meta-analiz, meta sentez (tematik) ve betimsel içerik analizi şeklinde içerik analizi araştırmalarını üçe ayırır. Bu araştırma, YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimlerini ortaya koyup bilgi verdiği için betimsel içerik analizine uygundur. "Betimsel içerik analizi; belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır." (Çalık ve Sözbilir, 2014, 34).

2.2.Veri Kaynağı

Bu araştırmanın veri kaynağını, YÖK Ulusal Tez Merkezindeki paylaşıma açık olan YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili, Nisan 2020 tarihine kadar, hazırlanmış olan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Veri kaynağını oluşturan tezler, YÖK Ulusal Tez Merkezi genel ağ sayfası üzerinden belirli anahtar kavramlara göre taramalar yapılarak tespit edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda *söz varlığı, yabancı dil, Türkçe; Yabancılar Türkçe sözcük öğretimi / kelime öğretimi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi; söz varlığını geliştirme, sözcük dağarcığı, kelime hazinesi* anahtar kavramları ile arama yapılması kararlaştırılmıştır. 15-25 Nisan 2020 tarihleri arasında belirlenen anahtar kavramlarla yapılan taramalarda ana dili öğretimine ve eser incelemeye dönük tezler kapsama alınmamıştır. Bu şekilde YÖK Ulusal Tez Merkezinde hazırlanmış doksan teze ulaşılmıştır. Hazırlanmış tezlerin elektronik dosyaları edinilmiş ancak kısıtlanmış olan tezler için Tez Merkezinde yer alan tanıtıcı bilgiler ile tezdin üretilmiş yayınlardan yararlanılmıştır. Belirlenen ölçütlere göre yapılan tarama sonucunda ulaşılan 90 lisansüstü tez, araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

2.3.Veri Toplama Aracı

Araştırmada, yayın sınıflama formu kullanılmıştır. Form hazırlanırken alanyazından ulaşılabilen makaleler için geliştirilmiş olan bir sınıflama formundan (Sözbilir ve Kutu, 2008) yararlanılmıştır. Tez sınıflama formu araştırmanın amacına uygun olarak düzenlenmiştir. *Tez Sınıflama Formunun* geçerliliğine yönelik alan uzmanlarının (n=3) görüşlerine başvurulmuştur. Taslak formla ilgili uzman görüşleri doğrultusunda, sınıflama sürecinde kolaylık sağlamak amacıyla bazı maddeler kısaltılmıştır. Taslak form rastgele seçilen 10 tez üzerinde pilot olarak uygulanmıştır. Pilot uygulama sonrası formun güvenilirliğini test etmek için değerlendiriciler (n=2) arasındaki tutarlılık (görüş birliği + görüş ayrılığı) hesaplanmıştır. Farklı değerlendiricilere ait değerlendirme formları karşılaştırılmıştır. Yapılan değerlendirme işlemlerindeki ayrılık ve benzerlikler belirlenmiştir. Formun bölümleri ve verilerin sınıflandırılması ile ilgili ortaya çıkan sorunlar gözden geçirilmiştir. Formda sınıflama sürecinde sorun oluşmayacağı görüşü hâkim olmuş ve uygulamaya geçilmiştir. Tez Sınıflama Formu veri kaynağının hazırlandığı yılı, türü, üniversitesi, konusu, yöntemi, örneklemi, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemi olmak üzere sekiz bölümden oluşmaktadır.

2.4.Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi elde edilen verilerin kodlanması, sınıflanması ve tanımlanması aşamaları izlenerek gerçekleşir (Glesne, 2012). Betimsel içerik analizinde bu süreç izlenerek bir konuyla ilgili tezlerin eğilimlerini tanımlayıcı biçimde ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, analiz sürecinde her bir tez türüne, yılına, konusuna, üniversitesine, araştırma yöntemine, örneklemine, veri toplama araçlarına ve veri analiz yöntemlerine göre sınıflandırılmıştır. Veriler SPSS 16.0 programı kullanılarak kodlanmıştır. Analiz sürecinde ilk olarak, veri

kaynağının künyesine (adı ve yazarı, yayımlanma yılı, üniversitesi vb.) ilişkin veri girişi yapılmış daha sonra türü, konusu, yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri tespit edilmiştir. Bu aşamalar izlenirken bazı tezlerde özellikle yöntem bölümünde yeterli bilginin olmadığı görülmüştür. Örnek olarak ders kitabı incelemeye dayanan çeşitli tezlerde yöntem, desen, veri toplama ve analizi konusunda eksikliklere rastlanmıştır. Bu konu hakkında alan uzmanlarının görüşüne başvurulmuştur. Görüşler doğrultusunda, veri kaynağında bulunan aynı içerikteki diğer tezlerde temel alınan (nitel yaklaşım ve doküman analizi tekniği) yöntem bilgisinin bu araştırmalar için de kabul edilebileceği değerlendirilmiş ve veriler kodlanmıştır. SPSS 16.0 programına kodlanan veriler betimsel analiz tekniklerinden frekans kullanılarak yorumlanmıştır. Ulaşılan bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur.

3.Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe (YDOT) söz varlığını zenginleştirme ile ilgili 90 farklı tezin analizine dair sayısallaştırılmış sonuçlar 8 alt başlıkta incelenmiştir.

3.1.Tezlerin Yıllarına İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinin yayımlanma yıllarına ilişkin dağılım Tablo 1’de görselleştirilmiştir:

Tablo 1: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Yıllara Dağılımı

Yıl	1996	1999	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Toplam
f	1	1	1	1	3	1	1	1	1	3	4	6	6	9	9	14	28	90

Tablo 1’de söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin yıllara dağılımı görülmektedir. Tabloya göre YDOT söz varlığını zenginleştirmeye dair ilk tez 1996 yılına tarihlenmektedir. Yayımlanma yıllarına göre, en fazla tezin 2019 (f=28) yılında, bunu takiben 2018 (f=14), 2017 ve 2016 (f=9) yıllarında hazırlandığı da anlaşılmaktadır. Bunun yanında 2007 yılında 3, 2012’de 3, 2013’te 4, 2014 ve 2015 6 tezin yayımlandığı belirlenmiştir. Diğer yıllarda ise 1 tezin hazırlandığı bulgular arasındadır. Bulgulara göre, 2012 yılından itibaren söz varlığı zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinde bir artış olduğu, bu artışın 2019 yılında daha da yoğunlaştığı söylenebilir.

3.2.Tezlerin Türlerine İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinin türlerine ilişkin dağılım Tablo 2’de görselleştirilmiştir:

Tablo 2: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Tür Dağılımı

Tür	f
Yüksek Lisans	75
Doktora	15
Toplam	90

Tablo 2’de söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin 75’inin yüksek lisans, 15’inin doktora türünde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin çoğunluğu yüksek lisans düzeyinde hazırlanmıştır.

3.3.Tezlerin Konu Alanlarına İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinin konu alanlarına ilişkin dağılım Tablo 3’te görselleştirilmiştir:

Tablo 3: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Konu Dağılımı

Konu	f
Yöntem, teknik ve öğretim teknolojileri (Gülcü, 2015 vd.)	26
Ders kitabı söz varlığı tespiti (Aslantürk, 2012 vd.)	18
Dil ve kelime öğrenme stratejileri (Demirekin, 2017 vd.)	13
Öğrencilerin söz varlığının tespiti (Koç, 2019 vd.)	8
Ders kitabı inceleme (Yeşil, 2019 vd.)	8
Hedef kelime listesi oluşturma (Tüfekçioğlu, 2018 vd.)	7
Sözlük oluşturma (Özcan, 2006 vd.)	6
Söz varlığını geliştirme (Özçelik, 2019 vd.)	3
Ölçme ve değerlendirme (Yılmaz, 2014)	1
	90

Tablo 3'te söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin konu alanlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Bulgulara göre, söz varlığını zenginleştirme üzerine hazırlanan YDOT tezlerinin en fazla öğretim yöntem, teknik ve teknolojileri ($f=26$), daha sonra ders kitaplarının söz varlığının tespiti ($f=18$), dil ve kelime öğrenme stratejileri ($f=13$) konu alanlarında yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bunların dışında öğrencilerin söz varlığının tespiti ($f=8$), ders kitaplarını (etkinlik, metin, örneklendirme vb. açılardan) inceleme ($f=8$), hedef kelime listesi oluşturma ($f=7$), sözlük oluşturma ($f=6$) öne çıkan konular arasındadır. Ayrıca söz varlığını geliştirme ölçüt ve önerilerine yönelik 3 ve ölçme - değerlendirmeye yönelik ise 1 tezin olduğu da tespit edilmiştir. Bu bulgu, yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili lisansüstü tez araştırmalarında, öğretim sürecindeki başarının artırılmasına önem verildiğini göstermektedir. Nitekim tez çalışmalarında, derslerde başvurulacak yöntem, teknik ve teknolojilere, ders kitaplarının nitelik ve yeterliliğine, öğrencilerin başvurduğu öğrenme stratejilerine, öğrencilerin aktif ve pasif sözcük hazinelerine dair durum tespiti ve uygulamalı araştırmaların yapılması bunu kanıtlamaktadır. Ayrıca söz varlığı öğretiminde standart ölçütlerin oluşturulmasında yol gösterecek hedef kelime listelerinin ve sözlük oluşturma'nın de tezlere konu olması önemli bulgulardandır.

3.4. Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinin hazırlandığı üniversitelere ilişkin dağılım, frekansa göre, Tablo 4'te görselleştirilmiştir:

Tablo 4: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Üniversitelere Dağılımı

Üniversiteler	f	Üniversiteler	f
İstanbul Üniversitesi	16	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2
Hacettepe Üniversitesi	12	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2
Gazi Üniversitesi	11	İnönü Üniversitesi	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	6	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2
Marmara Üniversitesi	5	Uşak Üniversitesi	2
Ankara Üniversitesi	4	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1
Atatürk Üniversitesi	4	Bilkent Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	4	Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1
Sakarya Üniversitesi	3	Kırgızistan Manas Üniversitesi	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	3	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
Akdeniz Üniversitesi	2	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1
Başkent Üniversitesi	2	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1
Toplam	72		18

Tablo 4'te söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin hazırlandığı üniversiteler görülmektedir. Bulgulara göre, YDOT söz varlığını zenginleştirme üzerine en fazla tezin İstanbul Üniversitesi'nde ($f=16$) hazırlandığı tespit edilmiştir. İstanbul Üniversitesi'ni Hacettepe ($f=12$) ve Gazi ($f=11$) Üniversitelerinin takip ettiği; bunların dışında Dokuz Eylül ($f=6$), Marmara ($f=5$), Ankara ($f=4$), Atatürk ($f=4$), Çanakkale Onsekiz Mart ($f=4$), Sakarya ($f=3$) ve Yıldız Teknik Üniversitelerinin ($f=3$) öne çıktığı

belirlenmiştir. Ayrıca diğer 7 üniversitede konuyla ilgili ikişer, 8 üniversitede ise birer tezin hazırlandığı ulaşılan bulgular arasındadır. Bu bulgu, söz varlığını zenginleştirme konusunun lisansüstü düzeyde daha çok İstanbul Üniversitesi'nde araştırmalara konu edildiğini, ilgili üniversitede yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgilenen ve öğrencilerinin de bu alanda uzmanlaşmasını isteyen öğretim elemanlarının olduğuna işaret etmektedir. Yine YDOT söz varlığı ile ilgili lisansüstü tezlerin köklü üniversitelerde yoğunlaşması da sözü edilen yükseköğretim kurumlarındaki ana bilim dallarının geçmişine ve bu alanda araştırma yapan öğretim elemanlarının deneyimine bağlanabilir.

3.5. Tezlerin Araştırma Yöntemlerine İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinin araştırma yöntem ve desenlerine ilişkin dağılım Tablo 5'te görselleştirilmiştir:

Tablo 5: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Desen	f
Nicel	DeneySEL	9
	Yarı DeneySEL	5
	Tarama	5
	Ara Toplam	14
Nitel	Fenomenoloji	3
	Durum	7
	Eylem Araştırması	2
	Doküman Analizi	39
	Saha Araştırması	2
	Ara Toplam	53
Karma (Nicel + Nitel)	Yarı DeneySEL + Fenomenoloji	7
	Yarı DeneySEL + Doküman Analizi	3
	Tarama + Doküman Analizi	2
	Tarama + Fenomenoloji	2
		16
Alanyazın Derleme		7
Toplam		90

Tablo 5'te söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin araştırma yöntem ve desenlerine ilişkin bulgular görülmektedir. Bulgulara göre, veri kaynağındaki tezlerin 53'ü nitel, 14'ü nicel, 16'sı karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 7'si alanyazın derleme özelliği taşımaktadır. Tabloya göre söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinde nicel araştırma desenlerinden 9'u deneysel, 5'i tarama ile yürütülmüştür. Nitel araştırma desenlerinden ise en fazla doküman analizi tercih edilmiş, bununla birlikte durum çalışması ($f=7$), fenomenoloji ($f=3$), eylem araştırması ($f=2$) ve saha araştırması ($f=2$) kullanılmıştır. 16 tezin ise karma yöntemle hem nitel hem nicel desenlerden yararlandığı belirlenmiştir. Karma yöntemle yapılan tezlerde nicel desenlerden yarı deneysel ve tarama nitel desenlerden ise fenomenoloji ve doküman analizinden yararlanılmıştır. Bu bulgu, veri kaynağındaki lisansüstü araştırmalarda daha çok yabancılara Türkçe söz varlığı öğretimindeki var olan durumun belirlenmesine ve öğretimde başarının yükseltilmesine önem verildiğini göstermektedir. Nitel yaklaşımla yapılan araştırmaların çoğunlukta olması, karma yöntemle yapılan tezlerin de var olan durumu tespit için nitel yöntemlere başvurması bunu kanıtlamaktadır. Ayrıca konuyla ilgili lisansüstü tezlerde deneysel, tarama, fenomenoloji, eylem araştırması desenlerinin kullanılması yöntem, teknik ve teknoloji konularının daha fazla işlenmesini açıklamaktadır. Doküman analizi deseninin sıklıkla kullanılması ise ders kitapları ile öğrenci söz varlığını tespit etmeye, kelime listeleri hazırlamaya, sözlük geliştirmeye dair tezlere bağlanabilir.

3.6. Tezlerin Örneklem Özelliklerine İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinin örneklem büyüklüğüne ilişkin dağılım Tablo 6'da görselleştirilmiştir:

Tablo 6: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	0-25	26-50	51-100	101-250	251-500	501-1000	Toplam
f	6	20	6	7	3	2	44

Tablo 6'da söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin örneklem büyüklüğüne ilişkin bulgular görülmektedir. Tabloda alanyazın derleme ve doküman analizi içerikli tezlerin dışındaki nitel ve nicel araştırmalara ait örneklem büyüklükleri bulunmaktadır. Bulgulara göre, söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinde daha çok 26-50 büyüklüğünde örneklem tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte veri kaynağında 0-25, 51-100 ($f=6$) ve 101-250 ($f=7$) arası büyüklükte örnekleme sahip tezlerin bulunduğu belirlenmiştir. Ayrıca 251-500 arası örnekleme sahip 3 ve 501-1000 arası örnekleme sahip ise 2 tezin de incelenen araştırmalar arasında bulunması dikkat çekmektedir. Bu bulgudan hareketle, söz varlığını zenginleştirmeye yönelik tezlerde daha çok 26 ile 50 dil kullanıcısından oluşan örneklem tercih edildiği söylenebilir.

3.7. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili tezlerin önemli bir kısmında birden fazla ölçme aracının kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle veri analizinde ölçme araçlarının frekans değerleri belirlenerek çözümlene yapılmıştır. Yayımlanan tezlerin veri toplama araçlarına ilişkin dağılım Tablo 7'de görselleştirilmiştir:

Tablo 7: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Araçları	Başarı Test	Ölçek	Anket	Görüşme Formu	Yazılı Sınav / Kompozisyon	Ses Kaydı	Gözlem Formu	Günlük
f	20	9	7	16	5	2	5	2

Tablo 7'de söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin veri toplama araçlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgulara göre, söz varlığını zenginleştirme ile ilgili tezlerde veri toplamak için en fazla test ($f=20$) tipi araçlara başvurulmuştur. Daha sonra görüşme formu ($f=16$), ölçek ($f=9$), anket ($f=7$), yazılı sınav ($f=5$), gözlem formu ($f=5$) daha sonra ise ses kaydı ve günlük ($f=2$) gibi diğer araçlar gelmektedir. Bu bulgu, YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili tezlerin yöntem ve desenlerine dair tercihleri açıklamaktadır. Nitekim lisansüstü tezlerde uygulanan nitel desenlerden fenomenoloji, durum çalışması, eylem araştırması ve saha araştırmalarında görüşme formu, anket, yazılı sınav, gözlem formu, kontrol listesi, günlük tipi araçlarla; nicel desenlerden yarı deneysel ve taramada ise başarı testi ve ölçek tipi araçlarla verilerin toplanması beklenen bir durumdur.

3.8. Tezlerin Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili tezlerin önemli bir kısmında birden fazla veri analiz yönteminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle veri analiz yöntemlerinin frekans değerleri belirlenerek çözümlene yapılmıştır. Yayımlanan tezlerin veri analiz yöntemlerine ilişkin dağılım Tablo 8'de görselleştirilmiştir:

Tablo 8: Söz Varlığını Zenginleştirme ile İlgili YDOT Tezlerinin Veri Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımı

Veri Analiz Yöntemleri		f	
Betimsel	Frekans / yüzde	6	
	Ortalama / Standart Sapma	27	
Nicel	Non-parametrik testler	17	
	Normallik Dağılımı	10	
	Kestirimsel	t test	22
	Anova, Ancova	10	
	Korelasyon, Regresyon	3	
Nitel	Nitel	İçerik Analizi	43
	Betimsel Analiz	29	

Tablo 8’de söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT tezlerinin veri analiz yöntemlerine ilişkin bulgular görülmektedir. Bulgulara göre, söz varlığını zenginleştirme ile ilgili tezlerde kestirimsel istatistik tekniklerden en fazla non-parametrik testler ($f=17$), betimsel tekniklerden ise ortalama-standart sapma ($f=27$) kullanılmıştır. Bunların yanında kestirimsel tekniklerden t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ve korelasyon analizi tercih edilmiştir. Ayrıca kestirimsel analizlerde veri normalliğine dair istatistiklerin yapılması dikkat çekmektedir. Nitel istatistik tekniklerden ise en fazla içerik analizine ($f=43$) daha sonra ise betimsel analize ($f=29$) başvurulmuştur. Bu bulgu YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinde nitel analiz tekniklerinin kullanımına dair bir eğilim olduğunu, ancak nicel kestirimsel istatistiklerin de yoğun biçimde kullanıldığını göstermektedir. Ulaşılan bulgu söz varlığını zenginleştirmeye dair araştırmalarda hem kullanıcı ve materyaller açısından var olan durumun tespitine hem de söz varlığı öğretimindeki başarıyı artıracak uygulamalara ihtiyaç duyulması ile açıklanabilir.

4. Tartışma

Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada, YDOT söz varlığını zenginleştirmeye yönelik 90 lisansüstü tezin hazırlandığı bunların 75’inin yüksek lisans ve 15’inin ise doktora türünde olduğu tespit edilmiştir. Konuyla ilgili ilk tezin 1996 yılında İstanbul Üniversitesi’nde hazırlandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte YDOT söz varlığını zenginleştirmeye dair en fazla tezin 2019 yılında hazırlandığı ve 2012 yılından itibaren konuyla ilgili lisansüstü tezlerde bir artışın olduğu, 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında ise bu artışın daha belirgin bir hâl aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Büyükkız’ın (2014) 1981-2012 arasında hazırlanmış olan YDOT ile ilgili lisansüstü tezlerini analiz ettiği araştırmasında da 2000 yılına kadar ve 2006 yılından sonra konuyla ilgili çalışmalarda artış eğiliminin olduğu, ayrıca doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerinden az olduğunun belirlenmesi araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ercan’ın (2014) YDOT ile ilgili lisansüstü tezler üzerine yaptığı değerlendirme de ilk tez çalışması 1995 yılına tarihlenmektedir. Küçük ve Kaya’nın (2018) YDOT ile ilgili lisansüstü tezleri içerik analizine tabi tuttuğu araştırmasında da 2014 yılından sonra bir artışın belirlenmesi bu sonuçlarla aynı doğrultudadır. Türkben’in (2018) YDOT ile ilgili lisansüstü tezleri incelediği araştırmada ise, konuyla ilgili ilk lisansüstü çalışmaların 1985-1995 arasında gerçekleştiğinin tespiti söz varlığına dair tespitlere temel oluşturmaktadır. Çelebi ve diğerlerinin (2019) YDOT ile ilgili lisansüstü tezlere yönelik incelemesinde ise 2009-2019 yılları arası örneklem alınmıştır. Bu araştırmada da 2015 yılından sonra lisansüstü tezlerde bir artışın olduğu gözlenmiştir. Biçer’in (2017) YDOT öğretimi ile ilgili makaleleri içerik analizine tabi tuttuğu araştırmada ise, 2010-2016 yılları arasındaki çalışmalar incelenmiştir. İlgili analiz çalışmasında 2012 yılından sonra konuyla ilgili makalelerde bir artışın olduğu ve en çok makalenin 2015 yılında yayınlandığı görülmüştür. Araştırmada incelenen tezler arasında İstanbul Üniversitesi’nde hazırlanan lisansüstü çalışmaların daha fazla yer tuttuğu, ayrıca Hacettepe ve Gazi Üniversitesi’nde hazırlanan tezlerin de çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Türkben’in konuyla ilgili araştırmasında, YDOT ile ilgili tezlerin üretildiği üniversiteler arasında Gazi ve İstanbul Üniversitelerinin ilk sırada olması bu sonuçlarla örtüşmektedir. Ercan’ın konuyla ilgili araştırmasında ise en fazla tezin Dokuz Eylül daha sonra ise İstanbul Üniversitesi’nde hazırlandığı tespit edilmiştir. YDOT söz varlığını zenginleştirmeye yönelik toplam 25 üniversitede lisansüstü tezin hazırlanması ise araştırmanın önemli sonuçları arasındadır.

Söz varlığını zenginleştirme üzerine hazırlanan YDOT tezlerinin en fazla öğretim yöntem, teknik ve teknolojilerini konu edindiği görülmüştür. Bunları ders kitaplarındaki söz varlığının tespiti, dil ve kelime öğrenme stratejileri konularında hazırlanan tezlerin takip etmesi ise diğer sonuçlardandır. Küçük ve Kaya'nın (2018) YDOT ile ilgili lisansüstü tezlere dair araştırmasında, söz varlığı ile birlikte yöntem, materyal, ders kitapları, öğrenme stratejilerinin en çok tercih edilen konular arasında olması araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Türkben'in araştırmasında lisansüstü tezlerin konuları arasında ders kitabı incelemeleri, materyal hazırlama ve yöntem denemesi / model önerisinin yüksek oranda tercih edildiğinin belirlenmesi araştırmaı destekler niteliktedir. Ercan'ın (2014) konuyla ilgili incelemesinde de lisansüstü tezlerde yöntem / teknik / yaklaşım ve materyal hazırlama / değerlendirme konuları daha fazla tercih edilmiştir. Biçer'in (2017) konuyla ilgili araştırmasında da en çok tercih edilen konuların materyal hazırlama ve ders kitabı olduğu belirlenmiştir. Erdem ve diğerlerinin (2015) YDOT öğretimi ile ilgili makalelerin anahtar sözcükleri üzerine yaptıkları incelemede ise, öğretim teknoloji ve materyallerine dair anahtar kavramlar arasında ders kitabının başı çekmesi araştırmada incelenen tezlerde hem konu hem de yöntem olarak ders kitabına ağırlık verilmesini açıklamaktadır. Çelebi ve diğerlerinin (2019) araştırmasında, ders kitabı setlerinin, yöntemlerin daha çok konu edinilmesi de araştırma ile aynı doğrultudadır. Varışoğlu ve diğerlerinin (2013) Türkçe öğretimi ile ilgili makalelerin eğilimleri üzerine yaptığı analiz sonucunda, makalelerde en fazla okuma eğitiminin ve öğretim konusunun tercih edilmesi araştırmada ulaşılan yöntem, materyal ve teknoloji ile ders kitabı konu tercihi ile örtüşmektedir. Büyükkiz'in (2014) konuyla ilgili araştırmasında, lisansüstü tezlerde en çok çalışılan ilk 5 konu arasında ders kitaplarının, yöntem ile araç-gereç ve materyal önerisinin olması ulaşılan sonuçlarla benzetilmektedir. Başoğlu ve diğerlerinin (2014) ana dili olarak Türkçe söz varlığı ile ilgili çalışmaları incelediği araştırmada ise ders kitabı ve metinlerin ayrıca uygulamaya dayanan çalışmaların ağırlıkta olması ulaşılan sonuçlarla örtüşmektedir. Ayrıca öğrencilerin söz varlığının tespiti, sözlük oluşturma, hedef kelime listesi oluşturma ve ders kitaplarının niteliğine dair incelemeleri konu alan birden fazla tezin bulunması da dikkat çekmektedir. Çelebi ve diğerlerinin araştırmasında öğrenci becerilerinin ölçülmesinin konu dağılımında önde yer alması da bu sonuç açısından değerlidir. Hedef kelime listesi oluşturma ana dili olarak Türkçe öğretiminde söz varlığını geliştirme çalışmalarında da sıklıkla önerilen bir konudur. Örneğin Kurudayıoğlu ve Soysal'ın (2016a, 2016b) Türkçe öğretim programlarına dair araştırmalarında ve Karadağ'ın (2013) kelime öğretimi çalışmasında hedef kelime listelerinin eksikliğine değinilmektedir. Bu açıdan YDOT söz varlığını zenginleştirme tezlerinde bu konuya dair araştırmaların yapılması değerli görülmektedir. Konuyla ilgili lisansüstü tezlerin konu dağılımları, yabancıların Türkçe sözcük öğrenme sürecindeki başarısının artırılmasına ve söz varlığını geliştirmeye yönelik bir eğilimin olduğunu göstermektedir. Bunun için öğretim yöntem ve teknolojilerinin uygulanmasına, ders kitaplarının iyileştirilmesine, hedef kelime listesi ve sözlük oluşturmaya ağırlık verildiği söylenebilir.

Araştırmada, söz varlığını zenginleştirme üzerine hazırlanan YDOT tezlerinin çoğunluğunun nitel yaklaşımla desenlediği tespit edilmiştir. Türkben'in (2018) YDOT ile ilgili lisansüstü tezleri incelediği araştırmada da nitel yöntemin daha çok tercih edildiğinin tespiti bu sonucu açıklamaktadır. Büyükkiz'in (2014) YDOT ile ilgili lisansüstü tezlere yönelik araştırmasında da tezlerin çoğunun betimsel yöntemle hazırlanmış olması bu sonucu desteklemektedir. Biçer'in (2017) araştırmasında da nitel desenlerin daha çok kullanıldığı görülmüştür. Alanyazından hareketle nitel araştırmaların daha fazla zaman alma (Arık ve Türkmen, 2009), doğal ortamında bulunma ve daha derinlemesine konuyu araştırma zorluğundan dolayı (Ekiz, 2009) nicel araştırmalara göre daha az tercih edildiği söylenebilir. Ancak söz varlığını zenginleştirme sürecinde doküman ve var olan durumun analizinin esas olması araştırmada bu yaygın kuralın aksine bir yöntem tercihinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Karma ve nicel yöntemle desenlenmiş lisansüstü tezler de veri kaynağının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Araştırmada nitel desenlerden en fazla doküman analizi, nicel desenlerden ise yarı deneysel yöntemin tercih edildiği tespit edilmiştir. Çelebi ve diğerlerinin (2019) konuyla ilgili araştırmasında yabancılar Türkçe öğretimi tezlerinde nitel yöntemlerin daha çok kullanıldığının belirlenmesi araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Ayrıca alanyazın derlemeye dayalı araştırmalar da veri kaynağında yer almıştır. Araştırma yöntemine dair sonuçlar, veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde daha çok yabancılar Türkçe söz varlığı öğretimindeki var olan durumun belirlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesine önem verildiğini göstermektedir. Nitel yaklaşımla yapılan tezlerin çoğunlukta olması var olan durumu tespit etmeye ayrıca deneysel ve eylem araştırmasına dayalı tezler ise var olan durumdan hareketle söz varlığı öğretimi iyileştirmeye dair bir eğilimin olduğunu göstermektedir. Ayrıca doküman analizi, durum çalışması ve alanyazın derlemeye dayalı lisansüstü tezlerde söz varlığını zenginleştirmeye dair kavram, ilke ve önerilerin sunulması, kelime listesi ve sözlüklerin oluşturulması da var olan durumun iyileştirilmesine dair eğilimin diğer bir göstergesidir. Söz varlığını zenginleştirmeye

yönelik veri kaynağındaki, alanyazın derleme ve doküman analizi içerikli tezlerin dışındaki, araştırmalarda daha çok 26 ile 50 dil kullanıcısından oluşan örneklemin tercih edildiği tespit edilmiştir. Varışoğlu, Şahin ve Göktaş'ın (2013) Türkçe öğretimine dair araştırmaların eğilimi üzerine yaptığı çalışmada da 31-100 arası örneklemin, benzer şekilde Biçer'in (2017) araştırmasında YDOT ile ilgili makalelerde 31-100 arası örneklemin ayrıca konuyla ilgili Türkben'in (2018) çalışmasında ise 11-30 arası örneklemin tercih edildiğinin tespiti ulaşılan sonucu desteklemektedir.

Söz varlığını zenginleştirme ile ilgili veri kaynağındaki tezlerin yarısından fazlası doküman analizi ve alanyazın derleme içeriklidir. Bu tezlerin dışındaki diğer araştırmalarda veri toplamak için en fazla test tipi araçların kullanıldığı tespit edilmiştir. Daha sonra görüşme formu, ölçek, anket, yazılı sınav, gözlem formu ve ses kaydı ile günlük gibi araçlara başvurulduğu görülmüştür. Türkben'in (2018) araştırmasında da ayrıca en fazla doküman daha sonra ise anket, ölçek ve test tipi veri toplama araçlarından yararlanıldığı tespit edilmiştir. Ercan'ın (2014) araştırmasında ise YDOT ile ilgili lisansüstü tezlerde en fazla anket, daha sonra görüşme formu, ölçek ve testin kullanıldığı belirlenmiştir. Biçer'in (2017) konuyla ilgili incelemesinde ise araştırma sonuçları ile örtüşür biçimde en fazla dokümanın sonra anket, ölçek ve testlerin tercih edildiği görülmüştür. Varışoğlu ve diğerlerinin (2013) çalışmasında da en çok doküman ve ankete başvurulduğu belirlenmiştir. Veri toplama araçlarına dair sonuçlardan hareketle, söz varlığını zenginleştirme ile ilgili tezlerin veri toplama araçlarının yöntem ve desen özelliğine uygun olduğu söylenebilir. Zira incelenen lisansüstü araştırmalarda nitel desenlerden fenomenoloji, durum çalışması, eylem araştırması, saha araştırması yöntemleri ile veri toplamak için görüşme formu, anket, yazılı sınav, gözlem formu, kontrol listesi, günlük gibi araçlara başvurulması; nicel desenlerden yarı deneysel ve tarama için ise başarı testi ve ölçek gibi araçların kullanılması gereklidir.

Söz varlığını zenginleştirmeye yönelik YDOT tezlerinde daha çok doküman analizi, deney, durum çalışması, tarama ve fenomenoloji desenlerinin tercih edildiği belirlenmiştir. Buna uygun olarak ise doküman, test, görüşme formu, ölçek, anket, yazılı sınav, gözlem formu, ses kaydı ve günlüklerle veriler toplanmıştır. Bahsedilen veri toplama araçları ile elde edilen verilerin analizinde ise, yöntem tercihinin bağlı olarak en fazla içerik ve betimsel analiz tekniklerine başvurulmuştur. Biçer'in (2017) konuyla araştırmasında da YDOT öğretimi araştırmalarında en fazla nitel yaklaşımın ve içerik analizinin tercih edildiği belirlenmiştir. Türkben'in (2018) YDOT ile ilgili lisansüstü tezlerle yönelik araştırmasında ise, nitel yaklaşımın daha fazla kullanıldığı ancak veri analizinde betimsel analizinde önde geldiği görülmüştür. Veri kaynağındaki tezlerde nicel kestirimsel analiz tekniklerinden ise en fazla Mann Whitney U, Kruskal Wallis H gibi non-parametrik tekniklerden, betimsel tekniklerden ise ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Bunlarla birlikte nicel kestirimsel tekniklerden t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) da kullanılmıştır. Akaydın ve Çeçen'in (2015) okuma öğretimi ile ilgili makalelerin analizine dayanan araştırmasında, ulaşılan sonuçların aksine, daha çok nicel tekniklere başvurulduğu, bunlardan da frekans ve yüzde ile parametrik testlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak bu araştırmada ulaşılan analiz tekniklerinin kullanılma oranının da yüksek olduğu görülmüştür. Arık ve Türkmen, (2009), Göktaş ve diğerlerinin (2012), Ozan ve Köse'nin (2014) eğitim araştırmalarına dair incelemelerinde de Akaydın ve Çeçen'in araştırması ile aynı durum söz konusudur. Verilerin analizine dair ulaşılan sonuçlar, veri kaynağındaki tezlerde hem kullanıcı ve öğretim materyalleri açısından var olan durumun tespitine hem de söz varlığı öğretimindeki başarıyı artıracak uygulamalara dair bir eğilimin var olduğunun işaretidir.

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye yönelik 75'i yüksek lisans, 15'i doktora olmak üzere 90 lisansüstü tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili en eski tez çalışmasının 1996 yılında İstanbul Üniversitesi'nde hazırlandığı, 2012 yılından itibaren YDOT söz varlığı tezlerinde bir artış eğiliminin olduğu ve 2019 yılında en fazla teze ulaşıldığı belirlenmiştir. Yabancılar Türkçe söz varlığı öğretimine yönelik tezlerin öğretim yöntem, teknik ve teknolojilerini daha çok konu edindiği, bunun dışında ders kitaplarının söz varlığının tespiti, dil ve kelime öğrenme stratejilerini konu eden tezlerin de ağırlıkta olduğu ayrıca hedef kelime listesi ve sözlük oluşturmaya dair dikkat çekici araştırmaların da yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Konu dağılımına ilişkin sonuçlar lisansüstü tezlerde yabancıların Türkçe sözcük öğrenme sürecindeki başarısının artırılmasına ve söz varlığını geliştirmeye yönelik bir eğilimin olduğunu ortaya koymaktadır. Bunlarla birlikte, veri kaynağındaki tezlerin çoğunluğunun nitel yaklaşımla desenlediği, bu yöntem özelliğine uygun olarak araştırma verilerinin toplanmasında doküman başta olmak üzere test, görüşme formu, ölçek, anket tipi araçlardan yoğun biçimde yararlanıldığı, elde edilen verilerin analizinde ise en fazla içerik ve betimsel analiz tekniklerinden ayrıca nicel kestirimsel istatistiklerden yararlanıldığı gibi tespitlere ulaşılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili

tezlerde var olan durumun belirlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesine dair bir eğilimin sergilendiği, aynı zamanda bu eğilime hizmet edecek araştırma yöntem ve desenlerine, veri toplama araç ve analiz tekniklerine başvurulduğu araştırmada ortaya konulmuştur.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- 1) Yabancılara Türkçe söz varlığı öğretimi açısından ders kitaplarının, içerdiği söz varlığı unsurlarının ve etkinliklerinin deneysel çalışmalarla değerlendirilebileceği lisansüstü araştırmaların sayısı artırılabilir.
- 2) Yabancı dil olarak Türkçe sözcük öğretimine yönelik dijital materyallerin kullanımıyla ilgili model önerilerine, içerik ve yazılım geliştirme çalışmalarına ve bu tür materyallerin uygulanmasına dair araştırmalara ağırlık verilebilir.
- 3) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programlarının söz varlığını zenginleştirme açısından değerlendirilmesine yönelik çalışmalar da yapılabilir.
- 4) Yabancılara Türkçe sözcük öğretimiyle ilgili lisansüstü tezler arasında daha çok yazılı söz varlığının tespitine dair çalışmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Yapılan lisansüstü araştırmalarda sözlü anlatımdaki söz varlığını konu alan çalışmalara yer verilebilir.
- 5) Söz varlığını zenginleştirme ile ilgili yabancı dil olarak Türkçe tezlerinin çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu, bu durumdan yola çıkarak yüksek lisans sürecinden sonra araştırmacıların bu konu alanından uzaklaştığı anlaşılmaktadır. Yüksek lisans düzeyinde yabancılara Türkçe sözcük öğretimi konusunda deneyim kazanan araştırmacıların bu konu alanında doktora araştırmalarına yönelmeleri faydalı olabilir.
- 6) Yabancılara Türkçe söz varlığının öğretiminde ana dili ile hedef dil arasında ortak olan söz varlığının tespitine dair araştırmaların sayısı artırılabilir.
- 7) Yabancılara Türkçe söz varlığı öğretimi ilgili lisansüstü tezlerde hedef kelime listelerinin oluşturulduğu görülmektedir. Bu kelime listelerinin ders kitapları hazırlanırken dikkate alınması ve düzeye uygun olarak kitaplarda yer alması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akaydın, Ş. ve Çeçen, M.A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198.
- Ank, R. S. ve Türkmen, M. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yayımlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi*. I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/488.pdf> adresinden erişildi.
- Aslan, E. ve Coşkun, O. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde oyun yazılımları ile sözcük öğretimi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 221-236.
- Aslantürk, H. (2012). *Türkçe kelime gruplarının yabancılara Türkçe öğretimindeki önemi hakkında bir inceleme*. Yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aydemir, N. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerinin bağlamdan anlamaya dönük video destekli öğretimi: Bir eylem araştırması*. Yüksek lisans tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Aytan, T. ve Başal, A. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde ulam temelli sözcük öğretiminin başarıya etkisi. *EKEV Akademi Dergisi*, 20(65), 559-576.
- Balkan, H. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkileşimli kelime duvarı ile kelime öğretimi*. Yüksek lisans tezi. Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Başkan, Ö. (2006). *Yabancı dil öğretimi ilkeler ve çözümler*. İstanbul: Multilingual Yay.
- Başoğlu, N., Kaplan, T. ve Okur, A. (2014). İlköğretim birinci kademedeki sözcük öğretimi ile ilgili çalışmaların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(4), 50-65.
- Bayraktar, N. (2003). Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi. *Dil Dergisi*, 119, 58-71.
- Biçer, N. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 236- 248.
- Bilkan, N. (2006). *Türkçe öğretiminde çoklu zekâ uygulamaları*. İzmir: Dilset ve Zambak Yayınları.
- Büyükkiz, K. K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- Büyükkiz, K. K., Hasırcı, O. S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 145-155.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çal, P. ve Erdoğan, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin etkinliklerle kelime öğretimi hakkındaki görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (Özel Sayı), 153-164.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çelebi, C., Ergül, E., Usta, B., ve Mutlu, M. (2019). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(3), 39-52.
- Çevirme, H., ve Koçak, S. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde 2015-2017 yılları arasında yapılan akademik makalelerdeki eğilimler. *Current Database in Education*, (Ed. Ş. Gerçek), Vol. 20 içinde (s.163-174). London: IJOPEC Publication Limited.
- Dağ, P., Vural Arslan, E. ve Gümüş, İ. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde mitik anlatıların kelime ağı oluşturma, bağlam, söz dizimi ve yaratıcı yazmaya katkılarının seçmecî yöntem çerçevesinde değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (Özel Sayı), 165-196.

- Demircan, Ö. (1982). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve bir kaynakça denemesi: Yabancı dil öğretim sorunları, gözlemler, öneriler içinde* (s. 115-125), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Demirekin, M. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçenin anlamlandırılmasında kelime ve dil öğrenme stratejileri kullanımı*. Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Doğan, Y. (2014). Yabancılara Türkçe kelime öğretiminde market broşürlerinden yararlanma. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 10(1), 89-98.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, A. N. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından analizi. *7. Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı*, Muğla 19-21 Haziran.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4(3), 888-937.
- Erdem, M. D., Gün, M., Şengül, M. ve Özkan, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış bilimsel makalelerde geçen anahtar sözcüklere ilişkin bir içerik analizi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(41), 213-237.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed: A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göçen, G. ve Okur, A. (2015). Ortaokula yönelik söz varlığı araştırmalarının incelenmesi: Tezler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(1), 64-79.
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Gökdayı, H. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde sözcük öğretimi ve kalıp sözler. *Turkish Studies*, 11(19), 379-394.
- Göktaş, Y., Hasaıncebi, F., Varınoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye'deki eğitim araştırmalarında eğilimler: Bir içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 177- 199.
- Gülcü, İ. (2015). *Yabancı dil olarak mobil destekli Türkçe öğretimi*. Doktora tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Gürdal, A. ve Arslan, M. (2012). Yabancılara görsel ve işitsel araçlarla Türkçe kelime öğretim yöntemi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 255-270.
- Kahriman, R., Dağtaş, A., Çapoğlu, E., ve Ateşal, Z. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi kaynakçası. *TÜRKÜL Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 80-132.
- Karadağ, Ö. (2013). *Kelime öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Koç, E.K. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin kalıp söz kullanımlarının incelenmesi: İstanbul üniversitesi örneği*. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kolaç, E. (2009). Öğretmen adaylarının Türkçe sözlük ve yazım kılavuzu kullanma konusundaki tutum ve görüşleri. *Türk Dili*, 691, 50-60.
- Kurudayıoğlu, M. ve Soysal, T. (2016a) Cumhuriyet dönemi ilkököl Türkçe dersi öğretim programlarının söz varlığının geliştirilmesi açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(4), 559-598.
- Kurudayıoğlu, M. ve Soysal, T. (2016b) Cumhuriyet dönemi ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarının söz varlığının geliştirilmesi açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi Söz Varlığı Özel Sayısı*, 45(210), 115-140.
- Küçük, S., ve Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 442-456.
- Maden, S., Altunbay, M. ve Dinçel, Ö. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi uygulamaları: kavram haritası örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(210), 477-488
- Maden, S. ve Dinçel, Ö. (2015). İnfomal öğrenme yaklaşımının yabancı dil olarak Türkçe sözcük öğretimine etkisi. *Millî Eğitim Dergisi*, 206,30-51.
- Mert, O. (2002). Türkçe'nin eğitim ve öğretimi üzerine bir bibliyografya denemesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 349-381.
- Ozan, C. ve Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Özby, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe eğitiminde kelime hazinesinin önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(1), 30-45.
- Özcan, E. (2006). *Başlangıç düzeyi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için sözlükçe çalışması*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Özçelik, M. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde aktif kelime hazinesinin geliştirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi.
- Sözbilir, M. ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education, [Special Edition]*, 1-22.
- Şentürk, L. ve Şentürk, N. (2012). Effect of cooperative learning to teach vocabulary in Turkish as a second language course. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 1(2), 363-380.
- Tıraşoğlu, C. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde söz varlığını geliştirmeye yönelik web 2.0 araçları: Kahoot! örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Tüfekçioğlu, B. (2018). *Yabancı dil olarak akademik Türkçe: Sosyal bilimlerde akademik ve teknik söz varlığı*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yay.
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2464-2479.
- Uçgun, D. (2006). Yabancılara Türkçe öğretiminde sözcük dağarcığını geliştirme teknikleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 20(20), 217-228.
- Varınoğlu, B., Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781.
- Yeşil, F. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretimi ileri seviye ders kitaplarındaki kelime etkinliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Yılmaz, İ. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin deyim öğretiminde kullanılmasına yönelik bir inceleme*. Doktora tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.